

Nd.
um beitumál.

600. Frumvarp til laga

Frá sjávarútvegsnefnd.

1. gr.

Skipa skal þriggja manna nefnd, og er verkefni hennar að sjá um, eftir því sem unnt er, að ávallt sé til í öllum verstöðvum landsins næg og góð beita við eðlilegu verði.

2. gr.

Ríkisstjórnin skipar beitunefnd til tveggja ára í senn. Tveir nefndarmanna skulu skipaðir eftir tilnefningu Fiskifélags Íslands og Alþýðusambands Íslands en einn án tilnefningar, og er hann formaður.

3. gr.

Beitunefnd skal kappkosta að hafa sem nánast samband við félagsamtök sjómannna og útvegsmanna um störf þau, er nefndin hefur með höndum. Kostnaður af störfum beitunefndar, þar með talin laun nefndarmanna, sem ráðherra ákveður, skal greiðast úr ríkissjóði.

4. gr.

Beitunefnd skal áætla þörf landsmanna fyrir frysta beitu og kynna sér, hversu horfir um öflun hennar. Fiskifélag Íslands skal annast skýrslu- og upplýsingasöfnun fyrir nefndina. Öllum þeim, sem hafa með höndum sölu eða geymslu á beitusild, og öllum útgerðarmönnum er skylt að láta Fiskifélagi Íslands í té upplýsingar um beitubirgðir, hve nær sem þess er óskað.

5. gr.

Ef athugun beitunefndar leiðir í ljós, að sérstök ástaða sé til að óttast beituskort, er henni heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að frysta eða láta frysta sild til beitu.

6. gr.

Beitunefnd er heimilt, með samþykki ráðherra, að leigja, kaupa eða byggja hús og tæki til sildarfrostingar og sildargeymslu í þeim tilgangi, sem um ræðir í 5. gr.

Ríkisstjórninni heimilast að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs allt að 500 þús. króna lán til frystihúsa, er nefndin kaupir eða lætur byggja.

7. gr.

Nú lætur nefndin frysta sild til beitu, og skal hún þá seld svo vægu verði sem nefndin telur kleift. Útgerðarmenn og félög þeirra eiga forkaupsrétt að beitu frá nefndinni. Beitunefnd getur takmarkað sölu á beitu, ef henni þykir við þurfa vegna hættu á misskiptingu beituforðans.

8. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að veita beitunefnd ríkisábyrgð fyrir allt að 200 þús. kr. rekstrarfé vegna sildarfrostingar samkv. 5. gr., ef til hennar kemur. Sérstakt bókhald skal haldið fyrir frystihúsastarfsemina og rekstrinum hagað þannig, að hann svari kostnaði. Í varasjóð skal að minnsta kosti leggja 5% af útsöluverði beitusíldar.

9. gr.

Ef beitunefnd telur nauðsynlegt, að tekinn verði upp fastur rekstur eins eða fleiri frystihúsa, til þess að tryggja næga, góða beitu við sanngjörnu verði, þá skal hún, ef hún telur það betur fara, beita sér fyrir almennum samtökum meðal útvegsmanna og hlutamanna, um að þeir myndi með sér félag, sem hafi rekstur slíkra húsa með höndum.

Nú er stofnað til slíkra félagssamtaka á samvinnugrundvelli og félagið opið fyrir alla fiskimenn og útvegsmenn, og skal því félagi þá afhent frystihús beitunefndar með kostnaðarverði, enda sé stofnsamningur þess og samþykktir staðfest af ráðherra.

10. gr.

Óheimilt er að selja frysta sild til beitu, nema hún hafi verið metin af beitumatsmanni og vottorð hans fylgi um, að beitan sé góð og óskemmd vara og að henni fylgi ekki meiri klaki en þörf krefur.

11. gr.

Lögreglustjóri skipar beitumatsmenn, einn eða fleiri á hverjum stað, eftir tilögum beitunefndar. Beitumatsmenn annast starf það, sem þeim er falið með lögum þessum, samkv. nánari reglum, er ráðherra setur, að fengnum tillögum beitunefndar.

Beitumatsmenn skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um, að þeir vilji vinna störf sín vel og samvirkusamlega og fara eftir settum reglum um matið.

Kaup beitumatsmanna ákveður ráðherra að fengnum tillögum beitunefndar, en þeir greiða kaupið, sem síldina selja.

Beitumatsmenn mega ekki piggja neina aukaþóknun eða hlunnindi hjá þeim, sem þeir meta fyrir, né vera þeim á þann hátt háðir, að ætla mætti þá hlutdræga í matinu.

12. gr.

Beitunefnd er heimilt að ákveða hámarksverð á frosinni beitu, enn fremur hámark frystigjalds á beitu, geymslugjalds á beitu og geymslugjalds á beitri línu.

Brot gegn verðlagsákvörðunum nefndarinnar varða sektum, allt að 50000 kr., auk þess sem allur óleyfilegur söluhagnaður skal gerður upptækur.

13. gr.

Rekstur sá, er beitunefnd annast samkvæmt lögum þessum, er undanþeginn útsvari og tekju- og eignarskatti.

14. gr.

Brot á lögum þessum eða reglum, sem settar verða samkv. þeim, varða sektum allt að 10000 kr.

Fara skal með mál út af brotum á lögum þessum að hætti opinberra mála.

15. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt samkvæmt ósk atvinnumálaráðherra, og hafa nefndarinnar áskilið sér rétt til að flytja við það breytingartillögur og að fylgja breytingartillögum, sem fram kynnu að koma. Þannig greinargerð fylgdi frumvarpinu:

Frumvarp þetta er samið af milliþinganeftndi í sjávarútvegsmálum og var sent atvinnumálaráðherra í tið fyrrverandi stjórnar. Þáverandi atvinnumálaráðherra, Vilhjálmur Þór, sendi frumvarpið Kaupfélagi Eyfirðinga til umsagnar, sem gerði tillögur um það, að frumvarpinu yrði gerbreytt. Pessar breytingar voru einkum í því fólgnar að tryggja frystihúsaæigendur gegn skakkaföllum, en upphaflegur að-altilgangur frumvarpsins frá hendi milliþinganeftndarinnar var sá að tryggja útvegsmönnum og hlutarmönnum nægilegt magn góðrar beitu á sem lægstu verði. Í því formi, sem beitufrumvarpið var lagt fyrir þingið 1941, náði það raunar ekki tilgangi sínum. Í þinginu var frumvarpinu gerbreytt og var þá orðið mjög ólikt því frumvarpi, er milliþinganeftndin samdi.

Greinargerð milliþinganeftndarinnar í sjávarútvegsmálum var svo hljóðandi:

Í janúarmánuði 1943 var samp. á Alþingi þingsályktun, þar sem skorað var á ríkisstjórnina að undirbúa og leggja fyrir Alþingi frumv. til laga um beitumál. Í októbermánuði sama ár óskaði atvinnumálaráðherra þess, að milliþinganeftndin í sjávarútvegsmálum tæki að sér að semja frumvarp um beitumál, enda hafði nefndin áður unnið að undirbúningi málsins, og er meðfylgjandi frumvarp árangurinn af störfum nefndarinnar í þessum efnum.

Það er kunnara en frá þurfi að skýra í löngu máli, hve beitumál útgerðarinnar hafa verið í miklu öngþveiti viða um land undansarin ár. Íðulega hefur það komið fyrir, að útgerð hafi dregið saman eða stöðvazt í heilum verstöðvum og jafnvel landsfjórðungum vegna beituskorts. Slikt hefur auðvitað valdið miklu tjóni, bæði fyrir þá, sem veiðin hefur stöðvazt hjá, og eins fyrir þjóðarheildina. Veiðistöðvun vegna beituskorts ætti að vera óþekkt fyrirbæri þar, sem jafnmikið

veiðist til beitu og hér á landi, en að slikt skuli þó koma fyrir, og það oft, sýnir bezt, hver þörf er umbóta í þessum efnum.

Í frumvarpi þessu er lagt til, að skipuð verði sérstök 3 manna nefnd, sem hafi stjórn beitumálanna með höndum. Má telja vist, að starf það, sem nefndinni er falið, sé það þýðingarmikið og viðtækt, að ekki verði hjá því komið að fela sérstakri nefnd það verk.

Í 4. til 9. gr. frumvarpsins er leitazt við að setja reglur, sem koma eiga í veg fyrir beituskort. Er fyrst og fremst ætlazt til, að beitunefndin fylgist nákvæmlega með beitubirgðum á hverjum tíma og að hún beiti sér fyrir, að nægilegt beitumagn sé til á hverjum stað. En auk þess þykir rétt, að hún hafi heimild til að efna til frystingar á beitu og jafnvel rekstrar beitufrystihúsa, ef sérstök hætta þykir á, að ekki verði tryggð næg, góð beita á annan hátt.

Í 10. og 11. gr. eru ákvæði um, að meta skuli alla frysta beitu, sem höfð er til sölu.

Reynslan hefur sýnt, að nauðsynlegt er, að lög séu um slikt, því æði oft hefur það komið fyrir, að seld sé ónothæf beita. Þá er og kunnugt, að beitukaupendur kvarta oft undan því, að beitu, sem seld er eftir vigt, fylgi óeðlilega mikill klaki. Verður varla komið hjá því að fyrirskipa mat á alla frysta beitu, ef koma á í veg fyrir, að seld sé skemmd eða svíkin vara.

Í 12. gr. frumv. er beitunefnd heimilað að setja hámarksverð á frosna beitu og annað það, sem nátengt er beituverði. Ákvæði þetta er nauðsynlgt til þess að koma í veg fyrir óeðlilegt verð, en reynslan sýnir, að verð á beitu er mjög mismunandi og í sumum tilfellum allt of hátt.

Þegar farið verður að skipuleggja beitumálin almennt, má telja vist, að það komi í ljós, að til þess að hægt sé að hafa nægar birgðir góðrar beitu í verstöðvum, muni þurfa að byggja allmög ný beitugeymsluhús viða um land. Til þess að húsum þessum verði komið upp, þarf sennilega að veita samtökum fiskimanna nokkurn stuðning. Í þessu frumvarpi er þó ekki gert ráð fyrir þessum stuðningi, en það er ætlan milliþinganefndarinnar, að sett verði ákvæði um þess konar stuðning í öðrum lögum, sem almennt hafi að geyma reglur um styrki og lán til framkvæmda í þágu sjávarútvegsins.

Sigurður Kristjánsson lítur svo á, að einfaldari ráð en frv. gerir ráð fyrir til öryggis í beitumálunum muni finnanleg, og áskilur sér rétt til að fylgja tillögum í þá átt, ef fram koma.